

SZILÁGYI IMRE

A szlovén-német asszimilációs folyamatok

A szlovénok múltja és jelene igen gazdag tárházat nyújtja a különböző irányú asszimilációs folyamatoknak. Bár ebben az összefüggésben az Olaszországban, Magyarországon és Horvátországban élő szlovén kisebbség problémáiról éppúgy lehetne szólni, mint a szlovéniai olaszok, magyarok és délszlávok helyzetéről, ezúttal csupán a szlovénok és a németek történelmi viszonyát mutatom be. E külön tárgyalás alapját nemcsak az képezi, hogy a szlovén-német együttélésnek igen hosszú előtörténete van, azaz hogy a szlovénok túlnyomó többsége 1918-ig német fennhatóság alatt élt, nemzeti önazonosságát a németek ellenében kellett kivívnia, hanem az is, hogy az asszimiláció is a németek irányából fenyegette a legerőteljesebben. Előre kell bocsátani, hogy ebben a témakörben rendkívül eltérő népmozgalmi adatok és értelmezések olvashatók. Ez az írás nem vállalkozhat kritikai elemzésükre, csupán a probléma lényegét kívánja felvillantani.

A német-szlovén viszony¹

A VI. század végén a szlovénok elődei a Duna ausztriai szakasza és az Adriai-tenger közötti területen, keleten pedig a Balatonig terjedő sávban éltek. A gyéren lakott szlovén etnikai terület ebben az időben mintegy 70 ezer négyzetkilométert tett ki. A VI. századtól a XV. századig terjedő időszakban a német kolonizáció következtében az északi 36 ezer négyzetkilométernyi területől a szlovén etnikum eltűnt, s a németek és szlovénok között kialakult az a - Šmohortól (Hermagor) Marija na Ziljin (Maria Gail), Gospa Svetán (Maria Saal), valamint Djekšén (Dieux) át Labotig (Lavamünd) húzódó - nyelvi-etnikai határ, amely a XIX. század közepéig nagyjából változatlan maradt.² Ugyanakkor az 1200-as évektől kezdve az ettől a nyelvhatártól délre fekvő területekre betelepült németek többsége - a Szlovénia déli részén lévő Kočevje kivételével - lassanként asszimilálódott a szláv lakossághoz. A szlovénok lakta területek legnagyobb része a XIII-XV. század folyamán a Habsburgok örökös tartományává vált.

A szlovénok és németek közötti viszonya XIX. század közepétől 1918-ig tartó, egyre erőteljesebb német asszimiláció, illetve a szlovén nemzeti ébredés következtében kiéleződött. A XV. században megszilárdult szlovén-német nyelvhatára XIX. század második felétől a betelepítések és a németesítés következtében egyre délebbre húzódott. A maribori (marburgi) körzetben például 1846 és 1910 között a szlovénok lélekszáma tíz százalékkal, a németeké viszont 23,9 százalékkal nőtt. Hasonló volt a helyzet Dél-Karintiában, a jelenlegi szlovén-osztrák határ és az 1846-os szlovén etnikai határ közötti területen: a szlovénok létszáma az 1880-as 84 673-ról 1910-re 65 661-re csökkent, miközben az összlakosságé nőtt. Szlovén megítélés szerint ezt a népességfogyást nem lehet természetes asszimilációnak tekinteni, hanem az agitatív és erőszakos nyomás következményeként kell felfogni. A mindenekelőtt paraszti jellegű szlovén társadalmat, amelyből hiányzott a nemesség, és melyben a polgárság csak lassan fejlődött ki, a németek általában lenézték, asszimilálni kívánták, sőt egyesek még a létezését is kétségbe vonták.

Friedrich Engels például, aki haladásnak tartotta volna, ha egy eljövendő háborúban úgy megsemmisítik a szláv szövetségbe tömörült „csökönyös kis nációkat, hogy a nevük sem marad fenn”³, brutális nyíltsággal kimondta: „A szlovénok meg a horvátok elzárják Németországot meg Magyarországot az Adriai-tengertől; de Németország meg Magyarország nem engedheti elzárni magát az Adriai-tengertől... S ahol a nagy nemzetek létezéséről, valamennyi erőforrásaiknak szabad kibontakoztatásáról van szó, ott csak nem fog az olyan szentimentalizmus, mint néhány elszórt német vagy szláv iránti kímélet, bármit is

eldönteni!”⁴ Nem sokkal később így vélekedett a „haldokló nemzetiségek, a csehek, a karintiaiak, dalmátok stb. asszimilációjáról: „ha az Elbától és Saalétól keletre fekvő egész területet egykor vérrokon szlávok lakták, ez a tény csak a történelmi tendenciákat bizonyítja, és egyszersmind a német nemzetnek a fizikai és szellemi képességét arra, hogy régi keleti szomszédait leigázza, felszívja és asszimilálja; hogy a németeknek ez a felszívó tendenciája mindig egyike volt és ma is egyike a leghatalmasabb eszközöknek, amelyeknek segítségével a nyugat-európai civilizáció Kelet-Európában elterjedt; ... s hogy e haldokló nemzeteknek természetes és elkerülhetetlen sorsa az volt, hogy az erősebb szomszédai okozta bomlásnak és felszívódásnak ez a folyamata rajtuk beteljesüljön.”⁵

Igaz ugyan, hogy voltak olyan németek - Auersperg gróf 1848-ban, Richard Foregger parlamenti képviselő 1873-ban -, akik felismerték, hogy egyszer majd a szlovénok is eljutnak arra a szintre, amikor megkövetelik és el is érik az önállóság valamilyen fokát, azonban Hegelnek és Engelsnek a történelem nélküli nemzetekről és az asszimilációról szóló elmélete termékeny talajra talált az ausztriai németiség körében. Ezt visszhangozta a teljei *Cillier Zeitung*, amikor 1881 novemberében feltette a kérdést, hogy „Hol van tehát a szlovén nemzet?”, s meg is adta a választ: „Sehol. Egyszerűen nem létezik.” S ez nem csupán egy vidéki lap véleménye. Rudolf Hans Bartsch osztrák író *Zwölf aus der Steiermark* című, 1912-ben megjelent regényében hasonlóképpen vélekedett: „És a szlovén nemzet? Nincs múltja, és nincsenek emlékművei.” A példákat még sorolhatnánk. Említett írásaiban Engels hosszan elmélkedett arról, hogy a szlovénok történelmi fejlődésük során félig németekké váltak. Ez az elképzelés a németek körében meglehetősen általános volt, s ezért a XIX. század második felében arra törekedtek, hogy befejezzék a németesítést. De egy 1894-ben megjelent kötet tanúsága szerint „ma már nem lehet brutálisan asszimilálni”, hanem a német kultúra segítségével kell ezt megtenni. „Legerősebb fegyverünk a német faj felsőbbrendűsége, a német kultúra...”⁶ Azért a brutális megoldás ötlete sem tűnt el: 1917-ben, amikor a bécsi parlamentben a szlovén képviselők a Monarchia keretén belül létrehozandó délszláv állami egység kialakítását követelték,⁷ a *Marburger Zeitung* cikkírója azt javasolta, hogy a szlovénokat telepítsék át Oroszországba, az ottani németeket pedig költöztessék Szlovénia területére.⁸

A németesítésnek három fő eszköze volt: 1. Az iskoláztatás: 1848 és 1918 között a szlovén nyelvű iskoláztatás csak lassan és rendkívül kemény küzdelmek árán fejlődött. Előfordult, hogy a már elért eredményeket is visszavonták, az úgynevezett utraquista (kelyhes) iskolákban pedig szlovénul csak addig tanítottak, amíg el nem érték, hogy a tanítás végül németül folyhasson. A szlovének, különösen a vegyes lakosságú Karintiában, nem zárkoztak el attól, hogy gyermekeiket az iskolában németre tanítsák, de azt szerették volna, ha a tanítási nyelv - amiről a fenntartó, a városok legtöbbszörében a németek vagy olaszok kezén lévő önkormányzat döntött - a szlovén lett volna. Az első teljesen szlovén nyelvű nyilvános gimnázium csak közvetlenül az első világháború előtt nyílt meg Görzben (Gorica).⁹ 2. A XIX. század végétől egyre erősödött a politikai és adminisztratív nyomás.¹⁰ 3. A windisch (vend) elmélet, amely ugyan csak az első világháború után vált határozottá, de gyökerei a korábbi időszakra nyúlnak vissza (lásd lejjebb).

Az említett három eljárásban nyomon követhető az, amit Skuntnabb- Kangas így ír le: „Az esetek többségében az asszimiláció kényszerasszimilációt jelent. A kisebbségeket a szokásos hatalmi eszközökkel kényszerítik: »bunkósbottal« (fizikai erőszakkal, kényszerrel), »mézesmadzaggal« (megvesztegetéssel, aprópénzzel) és eszmékkel (rábeszéléssel).”¹¹ A fizikai erőszak - amelyet Engels oly büszkén hirdetett, csak a XX. század bizonyos éveire volt jellemző, de a nyelvi kényszer az iskolákban és a hivatalokban (különösen a századforduló után) eléggé nyilvánvaló. A mézesmadzag a XIX. század második felétől hatott a szlovén lakosság egy részére (akiket a szlovénok nemškutarnak, németeskedőknek neveznek), akik bár szlovénységüket nem adták fel, a németekhez való nyelvi, kulturális

közeledésben (asszimilációban?) a társadalmi felemelkedés útját látták. Hozzá kell persze tenni, hogy ebben a folyamatban jelen van a természetesnek tekinthető asszimiláció is.¹² A rábeszélés a vendekről szóló eszmék terjesztésében érhető tetten. A bonyolult vend teóriáról itt most csak annyit, hogy az irodalmi nyelvtől távol álló szlovén nyelvjárások beszélőit, mindenekelőtt a karintiaiakat, akiknek nyelvére erősen hatott a német, nem szlovénnak, hanem windischnek nevezték (az elnevezés korábban az összes ausztriai szlovénra vonatkozott), s azt szuggerálták, hogy a szlovén és a windisch nem azonos, az utóbbi valójában a német nyelvhez és kultúrához áll közel. Ezzel a németeskedők magatartását is szem előtt tartó elmélettel igyekeztek a szlovénokat az asszimilálódásra rávenni.¹³

Az 1920-ban megtartott karintiai népszavazáson - bár 1910-ben az adott terület lakosságának 69,2 százaléka a szlovént jelölte meg a köznapi érintkezés nyelvének - csupán 40,96 százalék szavazott a Jugoszláviához tartozásra. Számokban megfogalmazva 22 025-en szavaztak az Ausztriához, 15 279-en a Jugoszláviához tartozásra. Becslések szerint mintegy tízezer szlovén is Ausztria mellett tette le a voksát.¹⁴ Sokan abban reménykedtek, hogy osztrák fennhatóság alatt jobban megőrizhetik szlovén identitásukat, mint az ortodox szerbek vezetése alá került Jugoszláviában. De nem így történt. Alig másfél hónappal a népszavazás után az osztrák parlamentben a tartományi kormányzó bejelentette a szlovénok germanizálásának szándékát.¹⁵ Az elhatározás „eredményességét” mutatja, hogy azon a területen, amelyen az 1945-ben kiadott rendelet szerint kétnyelvű iskolákat hoztak létre, a szlovénok aránya (a lakosság szinte azonos lélekszáma mellett) az 1910-es 67,7 százalékról 1939-re 42 százalékra esett vissza. Számokban kifejezve: míg 1910-ben 74 210-en vallották magukat szlovénnak, 1939-ben már csak 43 179 olyan személy volt, aki a különböző megnevezések szerint (lásd lejjebb) szlovénnak tekinthető.¹⁶ A második világháború idején a megszálló németek célja az volt, hogy valóra váltsák Hitler jelszavát: „Tegyétek nekem ismét németté ezt a tartományt.” Ennek érdekében az iskolákban erőteljes németesítési program kezdődött.¹⁷ A németek ekkor arra törekedtek, hogy akiket lehet, asszimiláljanak, akiket nem lehet, azokat kitelepítsék Szlovéniából Bulgáriába, Szerbiába, Horvátországba. Samo Kristen szerint a Száva mentéről 35 ezer szlovént űztek el.¹⁸

A második világháború után egész más alapon kellett rendezni az Ausztriában élő szlovén kisebbség helyzetét. Az 1945 októberében kiadott iskolaügyi rendelet értelmében Dél-Karintia területén 107 kétnyelvű iskola jött létre. Az 1955-ben megkötött osztrák államszerződés hetedik pontja rendezte a kisebbségek helyzetét.

1953-ban az osztrák hatóságok elfogadták, hogy azok is a szlovén népcsoporthoz tartoznak, akiket a különböző vend megnevezések alapján tartanak számon, s így az akkori népszámlálás szerint a következő eredmények születtek:

Német-szlovén	8 617
Szlovén	7 707
Német vend	10 944
Szlovén-német	5 888
Szlovén vend	117
Vend	3 454
Vend-német	5 330
Vend-szlovén	38
Összesen	42 095

Az önkéntes és erőszakos asszimiláció „eredményei” ennek ellenére hamar megmutatkoztak. Az 1961-es népszámláláskor már csupán 25 472 lakos volt besorolható a szlovénok valamelyik csoportjába.¹⁹ Az 1945-ben létesített kétnyelvű iskolák ellen számos támadást indítottak. A szlovénok elleni leglátványosabb fellépés 1972-ben történt, amikor a törvényesen kihelyezett kétnyelvű helységnevtáblákat a német nacionalisták eltávolították.²⁰ A szlovénok harca az utóbbi tíz évben eredményesebb volt - így az 1988-ban elfogadott

osztrák kisebbségi iskolatörvény a szlovén iskoláztatás területén komolyabb fejlődést hozott.²¹ Az 1991-es népszámláláson a szlovénok száma 14 069, a vendéké pedig 888 volt,²² azaz folyamatosan csökken. Tekintettel azonban arra, hogy egy friss közvélemény-kutatás szerint, mintegy 30-35 ezer karintiai állítja, hogy tud szlovénül,²³ úgy tűnik, a népszámlálások adatai nem valóságok, és mintha a karintiai szlovénok asszimilálódása erősen lelassult volna az utóbbi időben.

A szlovén-német viszony

A délszláv állam megalakulásával a szlovéniai németek kisebbségi helyzetbe kerültek. Mivel a német nyelvű oktatást és bürokráciát felváltotta a szlovén, valamint más megfontolásokból, sok német elhagyta az országot. Az 1921-es népszámlálás szerint a mai Szlovénia területén 41 514 magát német anyanyelvűnek valló polgár élt (a *Mladina* című hetilap egyik cikke szerint mintegy 50 ezer németről kell beszélni). Az 1931-es népszámlálás már csak 28 999 német anyanyelvű lakosról szól. Az általam ismert szakirodalom nem foglalkozik e jelentős csökkenés okaival. Azt azonban tudjuk, hogy nem csupán a szlovén többség által lakott területeken szlovenizálták a német nyelvű iskolák és egyesületi többségét, s bocsátották el a német érzelmű tanárokat, de a mintegy tízezer német által lakott Kočevje területén is. Az 1937-38-as tanévben 1238 gyerek tanult német tannyelvű osztályokban, 1066 német tanuló pedig nem volt erre lehetősége. A Szlovéniában maradó németek a megváltozott körülmények között is megőrizték igen jelentős gazdasági erejüket.²⁴ A második világháború idején a megszálló német hatóságok az olasz fennhatóság alá kerülő Kočevjéből, valamint Ljubljánából a Száva mentéről kitelepített szlovénok helyére költöztették a németeket.²⁵ A háború végén a németek egy része önként távozott, mintegy tízezer embert pedig elűztek, összesen körülbelül 30 ezer német hagyta el Szlovéniát. A maradék többsége hamar táborban találta magát, holott köztük sokan teljesen ártatlanok voltak. Mindezek eredményeképpen 1948-ban 1824-en, 1953-ban 1906-an, 1961-ben 986-an, 1971-ben 700-an, 1981-ben 560-an, 1991-ben pedig 745-en vallották magukat (osztráknak) németnek. Amikor 1991-ben az anyanyelvre is rákérdeztek, 1543-an, majdnem annyian, mint 1948-ban válaszolták, hogy anyanyelvük német.²⁶

A nyolcvanas évek végén meginduló demokratizálódás eredményeképpen a német ajkúak is szervezkedni kezdtek. Az 1991. december 23.-án elfogadott új szlovén alkotmány vitájában hangoztatták, hogy azt szeretnék, ha őket is olyan jogok illemlék meg, mint az autochtonnak elismert olasz és magyar kisebbséget. Ezt ugyan nem érték el, de Karintiában a szlovénellenességről ismertté vált Heimatdienst és a Haider-féle Szabadság Párt, majd az osztrák kormány hamar felkarolta az ügyüket. 1991 és 1997 között az osztrák kormány több ízben is szóvá tette a német kisebbség jogainak kérdését, a probléma azonban 1997 őszén éleződött ki igazán. Haiderék ugyanis ekkor már nyíltan ennek rendezéséhez kezdték kötni Szlovénia európai uniós csatlakozásának támogatását.

A szlovén politikusok amellet kardoskodtak, hogy német ajkú kisebbség Szlovéniában nincs. Ezt egyrészt azzal indokolták, hogy a németek csak igen kis számban vannak jelen, másrészt azzal, hogy azok is szét vannak szóródva, a németek tehát nem képeznek kompakt egységet. A hivatalos szlovén politikát kritizáló értelmiségiek rámutattak, hogy mindez egyáltalán nem lehet oka annak, hogy ne ismerjék el a német kisebbséget. Samo Kristen úgy véli, igaz ugyan, hogy a nemzeti kisebbség létét a nemzetközi szakirodalom szerint nem lehet létszámhoz kötni, de azt a szakirodalom is szükségesnek tartja, „hogy ez a létszám elérjen egy bizonyos határt, amely lehetővé teszi egy ilyen közösség közös életét, kohézióját, konzisztens jellegét”. Szerinte ugyanis épp ezek hiánya miatt jelentette ki Johann Wutsch német kutató már 1970-ben, hogy Jugoszlávia területén német kisebbségről nem lehet beszélni. Az el nem ismerés egyik oka, hogy a szlovén politikusok attól tartanak, az elismerés

után további politikai nyomásra kell majd számítaniuk, illetve hogy a második világháború után elkobzott német vagyon visszaadásáról kell majd tárgyalniuk. Ezt a kérdés ugyan az Ausztria és a volt Jugoszlávia között megkötött egyezmények már rendezték, Ausztria azonban, amely nagymértékben támogatta Szlovénia önállóságát, eddig nem ismerte el Szlovéniát Jugoszlávia jogutódjának,²⁷ s Szlovéniában ez komoly aggodalmat kelt.

A vitában új fejlemény, hogy 1998 januárjában W. Schüssel kijelentette, hogy Ausztria sohasem követelte és a jövőben sem követeli majd a német ajkú kisebbség hivatalos elismerését, ugyanakkor a két kormány megállapodott arról, hogy a német kisebbség lehetőséget kap „kulturális és nyelvi igényeinek megfelelő kielégítésére.”²⁸ A szlovénok ezzel gyakorlatilag mégiscsak elismerték, hogy Szlovéniában létezik német kisebbség, de ennek hivatalos elismerésére továbbra sem hajlandók. A szlovén kormányfő így kommentálta a döntést: „A szlovéniai német nyelvű lakosság nem homogén autochton közösség, amely regionálisan koncentrált lenne, ezért nem hasonlítható az olasz és a magyar kisebbséghez. Ha az ilyen csoportokat kisebbségként elismernék, Szlovéniában azonnal tíz kisebbség jönne létre, Ausztriában pedig húsz. Ennek a csoportnak a különleges politikai státusát tehát nem lehet elismerni.”²⁹

Ez az idézet jól mutatja, hogy mitől tartanak valójában a szlovén politikusok: ha a szlovéniai németek elnyernék a kisebbségi státust, akkor nehezen lenne tartható az a mostani gyakorlat, hogy a korábban Jugoszlávia déli köztársaságaiból munkavállalóként Szlovéniába költözött mintegy 54 ezer horvát, 48 ezer szerb, 27 ezer muzulmán, valamint a többi nem szlovén lakos³⁰ rendelkezik ugyan szlovén állampolgársággal, de nincsenek kisebbségi jogai. Mindehhez persze több dolgot kellene tisztázni. Egyfelől azt, hogy a szakírók szerint, valamint a konkrét európai gyakorlat alapján mennyire tekinthető egyértelműnek, hogy a Szlovéniába beköltözött délszlávokat etnikai kisebbségként kell kezelni. Másrészt azt, hogy az egyébként toleránsnak tekinthető szlovén társadalom a nemzetállam építésének jelenlegi szakaszában képes-e szembenézni azzal a ténnyel, hogy valójában Szlovénia sem homogén etnikailag, mint ahogyan azt sokáig gondolták. Mindez azonban már túlmutat ezen az íráson.

JEGYZETEK

- 1 A téma egészét illetően összefoglaló jellegűek az alábbiak: Germanizacija. In: *Enciklopedija Slovenije* 3. Ljubljana, Mladinska knjiga 1989: 206-209.; Koroška (Karintia). In: *Enciklopedija Slovenije* 5. 1991. 275-278.; Koroški plebiscit (A karintiai népszavazás) és Koroški Slovenci (A karintiai szlovénok). Ugyanott 289-304.
- 2 *Lage und Perspektiven der Volksgruppen in Österreich. Bericht der Arbeitsgruppe.* Wien, Böhlau Verlag 1989. 62.
- 3 *Karl Marx és Friedrich Engels művei* 6. Budapest, Kossuth 1962. 167.
- 4 Ibid 266.
- 5 Ibid 8. Budapest, Kossuth 1963. 74.
- 6 Cvim, Janez: The Slovenes from the German Perspective. *Slovene Studies* 1993. 1-2. 512.
- 7 Prunk, Janko: *Slovenski narodni programi* (Szlovén nemzeti programok). Ljubljana, Društvo 2000 1987. 174.
- 8 Brez slabe vesti (Büntudat nélkül). *Mladina* 1997. december 2. 27.
- 9 Ciperle, Jože Vovko, Andrej: *Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja* (Az iskolaügy Szlovéniában évszázadokon keresztül). Ljubljana, Slovenski šolski muzej 1987. 62-67. (Bőséges magyar nyelvű rezümével: 150-168.); Burger, Hannelore: *Sprachenrecht und Sprachgerichtigkeit im österreichischen Unterrichtswesen 1867-1918.* Wien, Verlag de Österreichischen Akademie de Wissenschaften 1995. 117.; Malle, Avguštin: *Dvojezičnešole in pouk slovenščine ob koncu 19. stoletja na primeru Koroške s posebnim ozirom na razprave v koroškem deželnem zboru* (Kétnyelvű iskolák és a szlovén oktatás a XIX. század végén Karintia példáján, különös tekintettel a karintiai tartományi gyűlésben folytatott vitákra). *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino.* 1997: 45-101.

- 10 Vospernik, Reginald: Die Slowenen in Osterreich. In: *Handbuch der europäischen Volksgruppen*. Wien-Stuttgart, Wilhelm Baumüller 1970. 485.
- 11 Skuntnabb-Kangas, Tove: *Nyelv, oktatás és a kisebbségek*. Budapest, Teleki László Alapítvány 1997. 20.
- 12 Nemškutar (Németeskedő). In: *Enciklopedija Slovenije* 7. 1993. 402.
- 13 Zwitter, Fran: *O slovenskem narodnem vprašanju* (A szlovén nemzeti kérdésről). Ljubljana, Slovenska matica 1990. 455-466.; 2. jegyzet 137.
- 14 Vospernik, Reginald: i.m. 485-486.; *Zgodovina koroških Slovencev* (A karintiai szlovénok története). Klagenfurt, Celovec 1985. 59-60.
- 15 *Lage und Perspektiven...* 64.
- 16 Vospernik, Reginald: i. m. 488.
- 17 Križnar, Ivan: *Nemško šolstvo na Gorenjskem v letih 1941-1945* (Német iskolaügy Gorenjksóban 1941-1945-ben). Ljubljana Šolska kronika 1995. 122-147.
- 18 *Zgodovina Slovencev* (A szlovénok története). Ljubljana, Cankarjeva Založ 1979. 739.; Kristen, Samo: *Nemci v Sloveniji po letu 1945* (A németek Szlovéniában 1945 után). Razprave in gradivo 26-27, Ljubljana, Inštitut za narodnotna vprašanja 1992. 276.
- 19 Vospetnik, Reginald: i. m. 488-489.
- 20 *Zgodovina koroških Slovencev. 154-156.*
- 21 Feinig, Anton: *Kratka zgodovina slovenskega šolstva na Koroškem* (A karintiai szlovén iskolaügy rövid története). In: Danilo Sedmak (szerk.): *Podoba našega otroka na Koroškem*. Ljubljana (?) 1995. 5-7.
- 22 Mekina, Igor: Slovenska nevamost (A szlovén veszély). *Mladina* 1998. január 27. 36-38.
- 23 Sturm, Marjan: Manjšinska politika na razpotju (Kisebbségi politika választúton). *Mladina* 1998. február 24. 27.
- 24 Kočevjarji (A kočevjeiek). In: *Enciklopedija Slovenije* 5. 1991. 180.; Dolenc, Ervin: *Kultumi boj. Slovenska kulturna politika v Kraljeviini SHS 1918-1929* (Kultúrharc. A szlovén kultúrpolitika az SZHSZ királyságban 1918-1929 között). Ljubljana, Cankarjeva Založba 1996. 25-35.
- 25 Kristen, Samo: i. m. 276.
- 26 Kristen, Samo: i. m. 277.; Nemška manjšina (Német kisebbség). In: *Enciklopedija Slovenije* 7. 1993. 356-357. Dr. Nečak, Dušan: Stigmatizirani „Nemci” (Stigmatizált „németek”). *Mladina* 1997. november 11. 31-34.
- 27 Kristen, Samo: I. m. 276.; Mekina, Igor: Preračunljivo prijateljstvo (Kiszámított barátság). Nemško govorečemanjšine ne poznam. *Mladina* 1997. október 28. 16-19.; uő: Staroavstrijski optanti (Ősi osztrák optánsok). *Mladina* 1997. november 4. 26-27.; Dr. Nečak, Duš: i. m.; Naši Nemci (Németjeink); Slovenija v veliki Evropi (Szlovénia a nagy Európában). *Mladina* 1997. december 2. 20-22; 25-26.
- 28 Osolnik, Marko: Dunaj ne zahteva uradnega priznanja nemške manjšine (Bécs nem követeli a német kisebbség hivatalos elismerését). *Delo* 1998. január 31.
- 29 Tedensk ogleдалo (Heti tükör). *Delo* 1998. február 2.
- 30 Statistični *Letopis Republike Slovenije 1993* (A Szlovén Köztársaság statisztikai évkönyve 1993). Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za statistiko. 1993. 48.

IMRE SZILÁGYI

Slovenian-German Processes of Assimilation

During the millennium of Slovene and German cohabitation, the fight concerning the issue of assimilation took a radical turn from the 1850s onwards. The German aspirations to assimilate can be found in the area of schooling, exploiting administrative pressure and in using economic advantage. After the creation of the southern Slav state, tendencies to assimilate could be seen to be pressing against the Slovenes left in Austria and the Germans left in Slovenia. During WWII, the Germans hoped to rapidly assimilate the Slovenes with population exchanges. This was replied to on the part of the victorious Yugoslav states with

the Germans themselves being chased out of the country. After the war a significant proportion of the Slovenes in Austria assimilated, whilst the situation of the remainder progressively improved, slowly and at great cost. The small German community left on Slovene territory has not yet been recognised as a minority, even after pressure was exerted by Austria.